

GEYTER, Julius de (eigenlijk: Jan), letterkundige, Antwerps liberaal voorman, flamingant (Lede, bij Aalst, 25 mei 1830 - Antwerpen 18 februari 1905). Volgde lager onderwijs aan de gemeenteschool te Aalst, waar zijn aanleg voor de dichtkunst werd opgemerkt door K.L. Ledeganck. In 1848 werd De Geyter hulponderwijzer in Antwerpen. Hij nam er ijverig deel aan het letterkundig leven. In 1851 leverde hij een bijdrage voor Het Taelverbond en in 1853 werd hij secretaris van de Maetschappij ter bevordering der Nederduitsche Tael- en Letterkunde. In 1854 was hij medestichter van het kunstblad De Vlaemsche School en in 1855 ontving hij een letterkundige prijs voor een Vlaams gedicht. Datzelfde jaar werd voor hem een politiek keerpunt: van katholiek werd hij vrijzinnig liberaal. Hij was enige tijd vertaler bij Het Handelsblad, daarna bij De Koophandel, maar gaf zijn journalistieke loopbaan op om commies-griffier te worden bij de arrondissementsrechtbank en daarna avoué bij de rechtbank van eerste aanleg. In 1857 werd hij lid van het bestuur van de Association Libérale en propageerde via die vereniging de Vlaamse vrijzinnigheid. In 1858 werd hij lid van De Olijftak en schreef hij De Waerheid over de Vlaemsche Beweging. Op 8 mei 1861 huwde hij de 18-jarige Isabella van Dorne. Op 22 april 1861 was hij medestichter van de Nederduitsche Bond, waardoor te Antwerpen een organisatie ontstond die liberale én katholieke flaminganten verenigde en in het kader van de meeting een belangrijke rol zou spelen. De groeiende invloed van de katholieken in de Meetingpartij deed De Geyter besluiten zijn medewerking te staken. Op 26 september 1866 stichtte hij de Liberale Vlaamsche Bond. In 1868 publiceerde hij Hendrik en Roza, een liefdesverhaal in verzen. Vooral na 1870 zou hij teksten schrijven voor Peter Benoit, met wie hij voortdurend in contact stond. In 1872 werd hij voorzitter van de eerste vergadering van de politieke vereniging De Geuzenbond. In 1873 was hij secretaris van het XIIIe Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres. Nog in 1873 schreef hij zijn bekend strijdlied: De Vlaamsche Leeuw en de Geuzen. In 1874 verscheen zijn bewerking van Reinaert de Vos, een werk dat hij elke Vlaming en vooral de jeugd wilde laten lezen en dat hij daartoe aan Verriest voorlegde ten einde er „de schuine passages” uit te halen. Op 20 januari 1874 werd De Geyter bestuurder van de Berg van Barmhartigheid, een functie die hij te danken had aan de Antwerpse liberalen, o.m. vanwege zijn Geuzenlied, en waarin hij veel vrije tijd kreeg om te schrijven. Op 5 augustus 1874 werd hij voorzitter van De Olijftak, die hij er weer bovenop zou helpen en ook volledig zou liberaliseren. In oktober 1885 las hij in Brugge voor uit zijn werk Keizer Karel en het Rijk der Neder-

landen, waarmee hij ook in Gent bij 't Zal Wel Gaan veel succes oogstte.

De Geyter betoogde in 1858 in zijn Waerheid over de Vlaemsche Beweging, dat de V.B. de strijd is tegen vier eeuwen dweperij, fanatisme, verbastering en onverschilligheid, veroorzaakt door de geestelijkheid, die de gehoorzaamheid aan de wettige vorsten als rechtvaardig voorstelde, hoewel die Vlaanderen uitzogen en verfransten. De Geyter zag één middel om Vlaanderen aan de voogdij van de geestelijkheid te onttrekken: het verplicht onderwijs. De V.B. moest voor hem een synoniem zijn van democratie en verplicht onderwijs, eisen was democratisch.

Toen hij in 1866 de Liberale Vlaamsche Bond oprichtte, gebeurde dat omdat de Association Libérale naar zijn mening afkerig bleef van alle volks- en Vlaamsgezindheid. Via de nieuwe Bond deed hij een poging om de arbeiders te winnen.

Veelzeggend voor De Geyters ideaal is de opdracht en de inhoud van zijn werk over Keizer Karel. Hij behandelt daarin de droom die geen realiteit is geworden: Keizer Karel had van de Nederlanden één groot en machtig rijk kunnen maken, geëerbiedigd door geheel Europa, maar hij heeft het niet gedaan en daarom is hij als vorst van de Nederlanden een mislukking. De Geyters werk zit vol historische fouten. Zijn Groot-Nederlandse gedachte is echter nergens duidelijker terug te vinden. In 1903 deed men een poging om aan de op 1 februari 1900 met pensioen gegane De Geyter de Nobelprijs te doen toekennen voor zijn volledige oeuvre, maar vooral voor het boek over Keizer Karel. De poging mislukte. Men zette een grootse viering op 25 mei 1905 op touw, maar De Geyter overleed op 18 februari. Op de begrafenis sprak o.m. Max Rooses, die zijn leven en programma samenvatte: via de Liberale Vlaamsche Bond wilde

De Geyter de ontwikkeling van het volk door middel van de taal stimuleren. Hij was teleurgesteld, omdat de grote Nederlanden door de schuld van vroegere vorsten een hersenschim waren gebleven en hij wilde hier door zijn Groot-Nederlander-zijn verbetering in brengen. De Geyter streed tegen het klerikalisme en trad op ten gunste van de individuele ontrechten (zoals vader Van Ryswyck en Multatuli), maar ook voor groepen, zoals de Boeren in Transvaal.

WERKEN: *Bloemen op het graf* (1857); - *De waerheid over de Vlaemsche Beweging* (1859); - *Dry menschen van de wieg tot het graf* (1861); - *Hendrik en Roza* (1868); - *Reinaert de Vos* (1874); - *Keizer Karel en het Rijk der Nederlanden* (1888).

LITERATUUR: *Julius de Geyters werken*, met een inleiding door Max Rooses (1907); - G. Schmook, *Multatuli in de Vlaamse gewesten 1860-1900* (1949); - H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, II-IV (1963-'65); - L. Simons, *Van 't ongediert der papen. Rondom De Geyters Geuzenlied* (1968); - L.R. Valcke, *Militante flaminganten of het Vlaamsch (G)ezelschap. 2e helft 19e eeuw* (onuitgegeven licentiaatsverhandeling Rijksuniv. Gent, 1971).

LUDO VALCKE en ELS DURNEZ